

Tıp Literatürüne Türkiye'den Giren Sendrom

Fidan Sendromu

Dr. Özlem Ak [*TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi*]

Dünya tıp literatürüne çok kısa bir süre önce yeni bir hastalık girdi. Fidan sendromu denilen bu hastalık ismini hastalığı tanımlayan hekimden, Doç. Dr. Vural Fidan'dan alıyor.

Eskişehir Şehir Hastanesi, Kulak, Burun, Boğaz Bölümünde görevli Doç. Dr. Fidan ile yaptığımız söyleşide Fidan sendromunu ve hikâyesini detaylarıyla öğrendik.

Vural Fidan Kimdir?

1976 yılında Eskişehir’de doğdu.

Babasının memuriyeti sebebiyle ilk, orta ve lise öğrenimini Samsun’da tamamladı.

1993 yılında hem ÖSS’de hem de ÖYS’de yaptığı derecede Hacettepe Tıp Fakültesine girdi.

2000 yılında Tıp Fakültesinden mezun olan Fidan, aynı yıl aynı üniversitede kulak burun boğaz bölümünün uzmanlık sınavını kazandı.

2004 yılında uzmanlığını tamamladıktan sonra Türkiye’nin çeşitli illerinde çalıştı.

2013 yılında American Journal of Otolaryngology dergisinde alerji hastalarında melatonin

hormonuyla ilgili makalelerinin yayımlanmasından sonra Yale Üniversitesinden davet aldı ve bir süre Yale Üniversitesinde gözlemci hekim olarak görev yaptı.

Türkiye’ye dönünce 2015 yılında doçentliğini aldı.

2011-2015 yılları arasında Eskişehir Yunus Emre Hastanesinde çalıştı. Doç. Dr. Vural Fidan

şu an Eskişehir Şehir Hastanesinde görev yapıyor.

Doç. Dr. Vural Fidan, birbirlerinden bağımsız olarak 5 yaşında ve 15 yaşında iki kız çocuğu uyku apnesi ve sık boğaz enfeksiyonu şikayetiyle kendisine başvurduklarında tek ortak özelliklerinin şikayetleri olmadığını fark etmiş. Her şeyden önce bu iki kız çocuğu neredeyse ikizlermiş gibi siyah kıvrıkcık saçlarıyla birbirlerine çok benziyorlarmış. Aynı şekilde her ikisinin de bademciklerinde papillom denilen küçük sivri çıkıntılar, diş etlerinde ve diş aralarında da interdental papillom denilen siğiller varmış. Diğer bir ortak özellikleri ise her ikisinde de orta ve ileri seviyede zekâ geriliğinin olmasıymış. Hastaların bademcikleri alınmış, diş etlerinde ve dişlerindeki siğiller cerrahi müdahale ile temizlenmiş ve ardından da hastalarda iyileşme gözlenmiş.

Doç. Dr. Vural Fidan bu hastalığa dair bir literatür araştırması yaptıktan sonra böyle bir vaka tanımının olmadığını fark etmiş. Bu iki vakanın yer aldığı makalesini de *Clinical Case Reports and Reviews* dergisinde Ocak ayında yayımlamış. Nisan ayında uluslararası bir kongrede yaptığı sözlü sunumda bu vakalardan söz ettiğinde, diğer uzman hekimler de böyle bir vakanın daha önce tanımlanmadığını doğrulamış. *Clinical Case Reports and Reviews* dergisinin editörleri bir hastalığı ilk tanımlayan ve yayımlayan kişinin ismi ile anılacağını söyledikleri için bu sendroma Fidan sendromu denmesini uygun görmüşler. Makalenin yayımlanmasından üç ay sonra Doç. Dr. Fidan’a yurt dışından bir kulak burun boğaz uzmanından gelen mesajda benzer özelliklere sahip bir hastasının olduğundan söz edilmiş ve hastalığın Fidan sendromuna uyup uymadığını sorulmuş. Dr. Fidan’a göre sözü edilen hastanın durumu Fidan sendromuna uyuyormuş. Şu an dünyada yayımlanmış sadece iki vaka var, yurt dışındaki vaka eğer yayımlanırsa dünyadaki 3. Fidan sendromu vakası olarak literatürde yerini alacak.

Fidan sendromunun hikâyesi böyle...
Gelelim, bu sendromun ortaya çıkış nedenine.

Doç. Dr. Vural Fidan anne karnında cenin büyürken vücudumuzda gelişen 3 katmandan söz ediyor: ektoderm, endoderm ve mezoderm. Fidan sendromu hastalarında, cildimizi de oluşturan ektoderm denilen katmanla ilgili olarak, anne karnındayken ortaya çıkan bir gelişim problemi var. Ektodermden gelişen dokuların hepsinde bu gelişim problemi görülmeyebilir. Örneğin, bu hastaların ciltlerinde herhangi bir sorun yok. Fakat nörojenik, ağız, burun ve saçla ilgili bulgular var. O yüzden bu sorun parsiyel yani kısmi ektodermal gelişim problemi olarak tanımlanıyor.

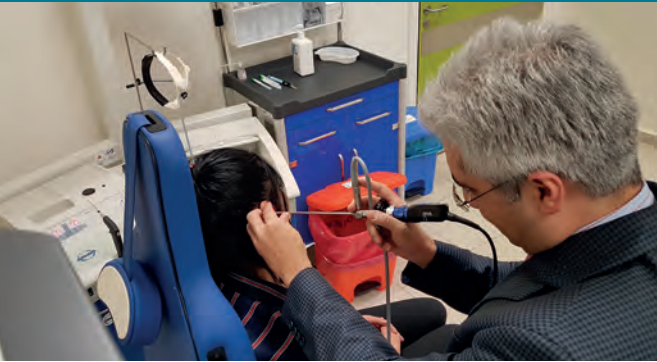
Bu sendromunun ileri düzey genetik araştırmasının henüz yapılmadığını belirten Doç. Dr. Fidan bu sendromun nedeninin “çok yüksek bir ihtimalle” genetik olduğunu düşünüyor. Sendromun ortaya çıkmasında görünüşel benzerlik olması, kız çocuklarında görülmesi gibi nedenlerle kromozomal aktarımın söz konusu olduğunu düşünüyor. Ancak bunun doğrulanması için genetik araştırmasının yapılması şart.

Dr. Fidan bu sendromun ileri düzey çalışılmasıyla ilgili yurt dışından gelen teklifleri kabul etmiyor ve bu genotipik çalışmayı ulusal çapta yapmanın kendisi için çok daha anlamlı olacağını söylüyor. Söz konusu araştırmaları klasik bir devlet hastanesinde yürütmenin zor olacağını belirten Doç. Dr. Vural Fidan, sendromun bir araştırma merkezinde çok daha detaylı bir şekilde araştırılması gerektiğini ve bu araştırmaları öncelikli olarak Türkiye’de yürütmek istediğini önemle vurguluyor.

Yapılacak genetik çalışmalarla bu sendromla ilgili akılda kalan soru işaretlerinin de ortadan kalkacağına inanan Doç. Dr. Vural Fidan bu hastalarda cerrahi olarak çözülmesi gereken problemleri çözdüklerini ancak erken dönemde tanı konulmasının aslında çok önemli olduğunu vurguluyor. Bu sendromun sonuçlarından biri olan orta ve ileri düzey zekâ geriliği için ne kadar erken başlanırsa o kadar yararlı olacak özel eğitiminin önemine dikkat çekiyor.

Doç. Dr. Vural Fidan aynı zamanda Tüm Uyku ve Araştırmaları Derneği Başkanı. Fidan normalde uyku tıbbının dünyada geçerliliği olduğunu ve böyle bir hastalık grubunun tanındığını fakat Türkiye'deki rutin tıp eğitiminde uyku tıbbıyla ya da hastalıklarıyla ilgili bir eğitim programının olmadığını belirtiyor. Bunun ana bilim dalı olarak kabul edilmesi ve bu konunun rutin eğitim programı içine alınması için dernek bazında çalışmalar yürütüyor. Ankara'da açtıkları sürekli eğitim merkezinde hem hekimlere hem yardımcı sağlık personeline eğitim veriliyor. Bu çalışmalar hem Sağlık Bakanlığıyla hem de Sosyal Güvenlik Kurumuyla beraber yürütülüyor.

Horlama, uyku apnesi, nefessiz kalma, gündüz uykululuk hâli, araç kullanırken ve/veya TV izlerken uyuklama hâlleri tüm uyku denilen önemli uyku rahatsızlıklarından. Neden önemli? Örneğin hız ve alkol nedeniyle meydana gelen trafik kazaları dışındakilerin büyük bölümü uyku apnesinden kaynaklanan sıkıntılardan meydana geliyor. Bu nedenle Avrupa Birliği'ne uyum çalışmaları dâhilinde gerçekleşen ehliyet yenileme işlemleri esnasında normalden fazla kilolu, gündüz uykululuk hâli olan, horlayan ve uyku apnesi olan kişilerin mutlaka kulak burun boğaz uzmanları tarafından değerlendirilmesi ve apne problemlerinin olup olmadığının tespit edilmesi, tespit edilirse tedavisinin yapıp yapılmadığının takibi isteniyor.

Fidan sendromunda, bademciklerin üzerlerindeki siğillerden dolayı büyümesi beraberinde uyku apnesi sorununu da getiriyor. Bademcikler alındıktan sonra bu sorun ortadan kalkıyor. Ancak teşhis edilinceye kadar bu sendromun uyku apnesi ile beraber seyretmesi vücudumuzun pek çok organını etkiliyor. Gece boyunca uyku sırasında vücudumuzda yeterince oksijen olmaması nedeniyle kalp çok yoruluyor, akciğerler hayli zorlanıyor. Sonuç olarak, vücudumuzda oksidatif stres artıyor. Ayrıca bu durum kişilerin sağlıklı uyuyamamasından kaynaklanan bilişsel sorunlara da yol açıyor.

Fidan sendromu cerrahi müdahaleden sonra tekrarlayan bir hastalık değil. Sorun anne karnında gelişim döneminde ortaya çıkıyor ve cerrahi olarak tedavi edildikten sonra hastalığın tekrar görülmesi beklenmiyor.

Fidan sendromu nadir hastalıklar grubunda değerlendiriliyor. Dolayısıyla da ne Türkiye için ne de dünya için bu sendromun görülme sıklığına dair henüz bir veri yok. Dr. Fidan bundan sonra vakaların birikimi sonucunda böyle bir veriye sahip olunacağını düşünüyor. ■

Bilim ve Teknik Dergisi İçin Ne Dedi?

Bilim ve Teknik dergisini lise yıllarımdan biliyorum. Şu an oğlum için *Bilim Çocuk* dergisine aboneyiz. Dergiyle verilen çocukların ilgisini çekecek şekildeki oyunlar çocukları düşünmeye sevk ediyor ki bu da çok önemli bir şey. Yani belli kalıpların dışına çıkarak düşünmek. Bu sayede de farklı bakış açıları geliştirebiliyorlar. Ben bir noktaya gelebilseysem eğer farklı şeyleri okumama ve çok okumama borçluyum. *Bilim ve Teknik* dergisi de okuduğum bu farklı şeylerden biriydi. Öğrencilik yıllarımda çok fazla yararlandığım, belli bir kalitede ve sürekliliği olan çok önemli bir popüler bilim dergisi.

Doç. Dr. Vural Fidan'ı tanımladığı Fidan sendromu nedeniyle kutluyor, bize ayırdığı zaman için teşekkür ediyoruz.